

Володимир Шеремета: «Якщо всі будуть трактувати природу не лише як ресурс та матерію для задоволення своїх потреб, але як Боже творіння, то, будьмо певні, й екологічний стан нашої країни значно покращиться». Інтерв'ю з Керівником Бюро УГКЦ з питань екології

Розмовляв Микола Витівський

*п. Володимире, розкажіть, будь ласка, нашим читачам про бюро УГКЦ з питань екології. В чому полягає його діяльність, які цілі ставить воно перед собою і наскільки успішно Вам вдається їх досягти?

Бюро УГКЦ з питань екології було засноване відповідно до рішень 37 сесії Синоду єпископів Києво-Галицького Верховного Архієпископства УГКЦ, який проходив в листопаді 2007 р. Діяльність інституції спрямована на формування відповідального ставлення вірних УГКЦ до Божого творіння – природи та підвищення екологічної свідомості у суспільстві шляхом інформаційно-освітньої діяльності та практичних ініціатив. Наша ключова ціль – допомогти віруючим людям провадити цілісніше життя у Христі, будучи свідками любові Творця до Його творіння – природи.

Серед основних напрямів діяльності: поширення в українському суспільстві вчення Церкви щодо питань екології та збереження творіння; сприяння спеціалізованому вишколу семінаристів, душпастирів, катехитів та вчителів християнської етики; видання науково-практичної літератури з питань відповідального ставлення до природного довкілля; організація освітньо-виховних заходів екологічного спрямування екологічних конференцій, круглих столів, науково-практичних семінарів та інших освітніх заходів; співпраця з науковими та освітньо-виховними закладами, релігійними та громадськими організаціями, а також із органами державної влади у сфері формування відповідального ставлення до довкілля та збереження творіння.

Поставлених цілей багато, є вже, дякувати Богу, немало позитивних результатів, а успішність шляху до поставленої нами мети визначається рівнем співпраці і підтримки наших скромних починань духовенством та віруючими людьми.

* Як би Ви оцінили сучасний екологічний стан навколишнього середовища у світі загалом і, зокрема, в Україні?

Стан нашої планети визначається сьогодні фахівцями-екологами як кризовий. Основними симптомами екологічної кризи є руйнування балансу та гармонії закладених у світ Богом Творцем, виснаження природних ресурсів, руйнування екологічних систем та забруднення навколишнього середовища. Своєю чергою, забруднення повітря, води та землі, згідно з принципом бумерангу, повертається у вигляді згубних наслідків до нас людей, адже якісний стан цих безцінних дарів Божих суттєво впливає на стан нашого здоров'я, самопочуття та життя в цілому. Це, зокрема, підтверджують фахові дослідження Всесвітньої організації охорони здоров'я, згідно із якими кожне четверте захворювання у світі серед дорослих і кожне третє – серед дітей спричинене

екологічними факторами.

На жаль, для нашої країни характерними є не тільки загальні ознаки загальносвітової екологічної кризи, але й багато своїх національних екологічних бід. Однією з них є аварія на Чорнобильській АЕС, яка спричинила широкомасштабну соціально-екологічну катастрофу і стала національною трагедією України. Постраждали мільйони наших співгромадян, радіоактивного забруднення зазнали велетенські площі природи, завдано багатомільярдних збитків... З сумом доводиться констатувати, що сьогодні ще не народилися всі жертви «Чорнобиля», і що його згубні наслідки торкнуться майбутніх поколінь. До найактуальніших та болючих екологічних проблем України належать, зокрема, такі, як забруднення питної води; отруєне повітря у містах, зокрема через використання приватних автомобілів; безгосподарне ставлення до землі, внаслідок чого вона втрачає свою родючість та деградує; понадмірна вирубка лісів та проблема накопичення сміття і відходів.

* п. Володимире, Ви очолюєте екологічне бюро Української Греко-Католицької Церкви. Як наша Церква реагує на різні екологічні проблеми в Україні? Наскільки ефективними є заходи щодо їх подолання?

Наша Церква реагує на наявні екологічні проблеми у відповідності до її місії спасіння людини та освячення світу, що належить до суті Церкви Христової. Рівно ж ми керуємось рекомендаціями Ради Єпископських Конференцій Європи (ССЄЕ) стосовно даного питання, згідно з якими формування свідомості бути відповідальними за природу на засадах християнської віри та моралі не є чимось вторинним, але належить до основоположних вимірів життя та діяльності Церкви і має стати одним із пріоритетних механізмів нової євангелізації для передання і плекання віри в сучасному світі. Новий Катехизм УГКЦ – «Христос – наша Пасха», виданий минулого року, навчає, що невід'ємною складовою нашої християнської віри є відповідальне ставлення до створеного Богом світу і що через шанобливе ставлення до творіння ми вшановуємо самого Творця. Щобільше, Катехизм навчає нас, що пошкодження Божого творіння – природи – Церква зараховує до особливо важких гріхів, адже одночасно йдеться про гріх проти життя людей, яке залежить від якісного стану природного довкілля. Детальніше питання відповідальності за творіння на засадах християнської віри та моралі розглядається в окремому розділі книги Патріаршої комісії УГКЦ у справах катехизації під назвою «Моральна Катехиза: Життя у Христі».

Отже, зусилля Церкви скеровані на те, щоб, насамперед, донести до віруючих людей одвічну істину: віра в Бога Творця та Спасителя має свідчитись через мудре та повне любові ставлення до створеного світу у повсякденному житті.

Позаяк загальна екологічна криза є, передусім, спричинена кризою людини, чи, іншими словами, – кризою стосунку до Бога, то найкращим природоохоронним внеском Церкви є відновлення життя людини у Бозі, поглиблення та утвердження її віри, плекання духовності та моральності.

Хотілося би дізнатись, що все-таки наша Церква робить конкретно для формування свідомості відповідальності за створений Богом світ?

З радістю поділюсь деякими напрацюваннями Бюро УГКЦ з питань екології у даній сфері. Нами видано низку екологічно орієнтованих матеріалів, які душпастирі, катехити та вчителі християнської етики можуть і повинні використовувати в межах своєї професійної діяльності. Одним із перших видань була збірка ключових документів екологічного вчення папи Івана Павла II, тексти якої виділяють три основні речі:

констатація Святішим Отцем екологічного покликання християн, зарахування провин проти природи до гріхів найвищої категорії важкості (а саме до гріхів, які кличуть про помсту до неба), а також навчання про необхідність комплексного екологічного навернення в контексті глобалізації сучасної екологічної кризи. Нещодавно побачив світ і другий том екологічного вчення Церкви під назвою «Відповідальність за творіння у вченні папи Венедикта XVI». Ми надіємось, що ця книга, видана на початку Року віри (нагадаємо, що 14 жовтня 2012 р. Б. Блаженніший патріарх Святослав проголосив наступний рік в УГКЦ Роком віри), стане вагомим внеском для ціліснішого розуміння християнської віри та її свідчення у сучасному світі.

Особливої уваги заслуговує видання під назвою «Екологічний дороговказ: маленькі поради для великих змін», в якому простою та доступною формою описано, як наша відповідальність за природу може і має здійснюватися у повсякденному житті: у нашому побуті, на роботі та під час проведення дозвілля. Застосовуючи подані екопоради, можна робити суттєві заощадження енергії, тепла, різних природних ресурсів, зменшити фінансові витрати, провадити здоровіший стиль життя і, відповідно, робити автентичний внесок для збереження Божого створіння.

Наша інституція видала понад десяток звернень, метою яких є звернути увагу суспільства, держави та Церкви на конкретні екологічні проблеми, а також зробити посильний внесок у їх вирішення. Серед них окремої уваги заслуговують звернення стосовно шкоди, яку завдає спалювання листя та залишків рослинності весною, масові вирубки хвойних дерев напередодні новорічно-різдвяних свят тощо.

Наше бюро бере участь і виступає в ролі організатора різноманітних освітньо-виховних та наукових заходів екологічного спрямування, як в Україні, так і поза її межами. Завдяки ініціативі Екологічного бюро та, згідно з рішеннями Синоду Єпископів УГКЦ, в нашій Церкві в день Нового церковного року відзначається День Бога Творця, метою якого є плекання почуття відповідальності за природу на засадах християнської віри. У цей день, чи в найближчу до нього неділю душпастирів закликається виголосити відповідну тематичну проповідь, повчаючи свою громаду на тему християнської відповідальності за створений світ.

Задля популяризації цього всехристиянського екологічного свята ми щорічно проводимо Всеукраїнський конкурс «Відповідальність за створіння», а кращі роботи у номінаціях «Вірш», «Молитва», «Роздуми-катехиза» та «Малюнок» публікуємо окремими збірками, які можуть стати добрими підручними матеріалами для екологічної катехизації. В цьому контексті варто також згадати наше видання під назвою «Сотворення: побачити світ очима Творця», яке являє собою збірку біблійних, медитативних та молитовних текстів, котрі мають допомогти християнам пізнати предивний образ Бога в іконі природного докільля і усвідомити своє відповідальне місце в ньому.

У часі Великого посту проводимо ініціативу під назвою «Екологічне навернення для порятунку створіння», яка покликана допомогти повніше і глибше пережити процес покаяння і здійснити цілісне навернення до Бога, що також передбачає належне, християнське ставлення до своїх ближніх та всього творіння.

В межах великопосної екологічної ініціативи з нагоди Дня Бога Творця, а також в період, котрий називаємо «Час творіння» (триває від 14 вересня – початку Церковного року – до 17 жовтня – свята св. Франциска з Асизу, покровителя екологів та всього створіння), проводимо різноманітні практичні акції на благо творіння, як, наприклад, прибирання та впорядкування, закладення садів та парків тощо, а також заохочуємо робити це на

епархіальному та парохіяльному рівнях.

Хочеться згадати про наш сайт під назвою «Відповідальність за створіння» (<http://ecoburougcc.org.ua>

), що є спробою створити унікальний інтернет-ресурс, який би сприяв формуванню свідомості відповідальності за створений Богом світ, а також пропонував інформацію про шляхи її здійснення у повсякденному житті кожної людини. На його сторінках можна ознайомитись із екологічним вченням християнських Церков; дізнатися про актуальні ініціативи природоохоронного спрямування в житті Церкви; знайти матеріали для екологічної катехизи, молитви за збереження Божого творіння та спеціальні богослужіння; а також отримати інформацію про те, яким може і має бути наш щоденний особистий практичний внесок для охорони та збереження довкілля. Духовенство зможе знайти тут корисні матеріали, рекомендації та поради для плекання екологічної відповідальності християн у пасторальному служінні, а особливо під час катехизації та евангелізації, сакраментально-літургійного та дияконського служіння.

Нещодавно ми поширили свою екологічно-просвітню діяльність також і в соціальній мережі, сформувавши за кілька місяців у соцмережі «Фейсбук» (<http://www.facebook.com/ecoburoinfo>) спільноту, що налічує близько однієї тисячі друзів та симпатиків, кількість яких зростає з кожним днем.

На загальноцерковному рівні було прийнято рішення про створення мережі епархіальних та екзархальних референтів з питань екології, які на місцевому рівні мали б бути мультиплікаторами тієї праці, яку ми проводимо.

* Чи вбачаєте Ви зв'язок між морально-духовним станом українця і його поведінкою щодо довкілля та природи?

Звісно, що так. Про це вже частково йшла мова вище. Цей зв'язок стосується не тільки українців, але усіх людей на загал. Опанована духом споживацтва людина, котра не знаходить у своєму серці місця для Бога, як правило, починає руйнувати своє найближче соціальне оточення, ранили своїх ближніх, але, рівно ж, згубно впливає і на своє природне навколишнє середовище. Відповідно, з одного боку, можемо краще зрозуміти коріння багатьох екологічних проблем, які сьогодні стоять перед нами: великою мірою вони є наслідками комуністичної епохи, войовничого атеїзму та матеріалізму. З іншого боку, маємо привід до оправданого оптимізму, що, завдяки відновленню релігійності нашого народу, зміниться також його ставлення до природного довкілля. Якщо всі будуть трактувати природу не лише як ресурс та матерію для задоволення своїх потреб, але як Боже творіння, то, будьмо певні, її екологічний стан нашої країни значно покращиться. Проте це, певною мірою, залежить від кожного з нас зокрема.

Мабуть, однією з найбільших проблем, що стосуються Заходу України, є масова і незаконна вирубка лісів та їх експорт за межі нашої держави. Чи могли б Ви якось прокоментувати справжній наш стан щодо цього питання та його підстави.

Для фахового коментаря стосовно даного питання мені бракує компетенції. Громадські екологічні організації говорять про те, що лісу на карпатських схилах майже не залишилось, а в той же час представники лісового господарства переконують, що в нас чи не найкраща ситуація у Європі стосовно відтворення лісу. Правдоподібно, не існує

відповідної статистики. Можу тільки здогадуватися, що така статистика не подається цілеспрямовано, щоб затаїти наявний стан речей.

Фахівці екологи констатують, що надмірна вирубка карпатських лісів останніми роками стала одним із ключових факторів поведень на Закарпатті, а особливо влітку 2008 р. на Прикарпатті, що коштувало бюджету нашої країни близько 5 мільярдів гривень.

Найтрагічнішим є те, що це стихійне лихо призвело до чисельних людських жертв...

* І на завершення... Чи бажаєте звернутись до наших читачів?

Насамперед, хочу сказати сердечне спасибі редакції часопису «Слово» за важливу справу, яку Ви робите цим тематичним випуском для збагачення та поглиблення віри своїх читачів. Те, що перший номер «Слова» у нещодавно проголошеному році Віри є екологічним, – дуже знаковий факт. Адже неможливо говорити про цілісну віру та життя у Христі без відповідального ставлення до створеного у Ньому світу природи, який, згідно зі словами апостола Павла, «очікує нетерпляче виявлення синів Божих» (Рим. 8:19).

Тож на завершення хочу побажати всім нам, щоб ми були у своєму житті дітьми Божими не тільки у ставленні одне до одного, але й у нашому ставленні до всього створеного Богом світу. Сподіваюсь, що це видання допоможе нам краще усвідомити своє християнське екологічне покликання, усвідомити його не лише як моральний обов'язок, але, насамперед, як невід'ємну складову християнського способу буття, нашого життя у Христі і нашого поступу до остаточної мети – Бога.

Проф. д-р Володимир Шеремета,
керівник Бюро Києво-Галицького Верховного Архиепископства УГКЦ
із питань екології

Інтерв'ю з Керівником Бюро УГКЦ з питань екології //СЛОВО № 3 (51) 2012, с.24-26